

УДК 336.76

Шлапак А.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасні глобальні економічні трансформації справляють безпрецедентний, революційний вплив на світову фінансову систему. Це виявляється насамперед у посиленні процесів фінансового глобалізму, який має об'єктивний характер і є закономірним результатом нарощування масштабів транскордонного переміщення фінансових активів; динамізації інвестиційно-кредитної діяльності транснаціональних корпорацій і банків; зростання інтернаціоналізації національних фінансових систем; поглиблення міждержавних фінансових зв'язків; посилення лібералізації і конвергенції валютних, інвестиційних і кредитних ринків; а також диверсифікації механізмів акумуляції і перерозподілу в економіці інвестиційно-кредитних ресурсів. У статті проаналізовано головні рушійні сили фінансового глобалізму. Розглянуто особливості розвитку світового фінансового ринку. Визначено кваліфікаційні виміри фінансового ринку. Узагальнено концептуальні підходи до ідентифікації сутності фінансового ринку.

Ключові слова: глобалізація, світовий фінансовий ринок, фінансовий глобалізм, ТНК.

МИРОВОЙ ФИНАНСОВЫЙ РЫНОК В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Шлапак А.В.

Современные глобальные экономические трансформации производят беспрецедентное, революционное воздействие на мировую финансовую систему. Это проявляется, прежде всего, в усилении процессов финансового глобализма, который имеет объективный характер и является закономерным результатом наращивания масштабов трансграничного перемещения финансовых активов; динамизации инвестиционно-кредитной деятельности транснациональных корпораций и банков; рост интернационализации национальных финансовых систем; углубление межгосударственных финансовых связей; усиление либерализации и конвергенции валютных, инвестиционных и кредитных рынков; а также диверсификации механизмов аккумуляции и перераспределения в экономике инвестиционно-кредитных ресурсов. В статье проанализированы главные движущие силы финансового глобализма. Рассмотрены особенности развития мирового финансового рынка. Определены квалификационные измерения финансового рынка. Обобщены концептуальные подходы к идентификации сущности финансового рынка.

Ключевые слова: глобализация, мировой финансовый рынок, финансовый глобализм, ТНК.

GLOBAL FINANCIAL MARKET IN A GLOBALIZING ECONOMY

Shlapak A.

Today's global economic transformations have a unprecedented, revolutionary impact on the global financial system. This is seen especially in strengthening the process of financial globalization, which has the objective nature and is the result of increasing the scale of cross-border movement of financial assets;

dynamism of investment and lending activities of transnational corporations and banks; the growth of the internationalization of national financial systems; deepening international financial relations; strengthening of liberalization and convergence of foreign exchange, investment and credit markets; and diversification of the mechanisms of accumulation and redistribution of economic investment and credit. The article analyzes the main driving forces of financial globalization. The features of the global financial market considered. Qualifying dimensions of the financial market determined. Conceptual approaches to identify the nature of the financial market overviewed.

Keywords: globalization, global financial markets, financial globalism, TNC.

Постановка проблеми. Провідною тенденцією світогосподарського розвитку на початку третього тисячоліття є фінансовий глобалізм, пов'язаний із процесами інтернаціоналізації національних фінансових систем країн світу та розвитком економічних відносин з приводу акумулювання, використання та привласнення фінансових ресурсів за межами національних кордонів. Він має об'єктивний характер і є закономірним результатом нарощування масштабів транскордонного переміщення фінансових активів; динамізації інвестиційно-кредитної діяльності транснаціональних корпорацій і банків; зростання інтернаціоналізації національних фінансових систем та посилення міждержавних фінансових зв'язків; посилення лібералізації і конвергенції валютних, інвестиційних і кредитних ринків; а також диверсифікації механізмів акумуляції і перерозподілу в економіці інвестиційно-кредитних ресурсів. Синергійна дія цих факторів обумовила формування єдиного загальнопланетарного фінансового ринку, тенденції і характер розвитку якого детермінуються глобальним характером операцій, здійснюваних його суб'єктами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку світового фінансового ринку в умовах фінансового глобалізму присвячено роботи таких вчених як Коптякова С.В., Кравчук Н., Білорус А.Г., А. Сміт.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей розвитку фінансових систем країн світу.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні всі ми є свідками випереджального розвитку глобалізаційних процесів у фінансовій сфері порівняно з темпами зростання світового виробництва й експорто-імпоротної діяльності. Фінансовий глобалізм є ключовим механізмом взаємопроникнення і взаємопереплетення економічних, інвестиційних, фінансово-кредитних, виробничо-технічних, інформаційних та інших зв'язків між суб'єктами господарювання різної національної належності. Саме зустрічні потоки прямих іноземних інвестицій та фінансових ресурсів, розширення і поглиблення інтеграційних зв'язків у сфері фінансів вивели національні фінансові ринки країн світу на якісно новий рівень інтернаціоналізації, яка стала основою їх всеохоплюючої конвергенції. Достатньо сказати, що якщо протягом 1870-1914 рр. відношення сумарного обсягу нагромадженого іноземного капіталу до світового ВВП, за оцінками М. Обсфельда та А. Тейлора, зросло з 7 до 20%, а з 1945 до 1980 р. – з 5 до 18% [1, с. 67], то на початку XXI ст. досягнуло позначки 62%. На сьогодні загальний обсяг капіталу, що обертається за межами країн його походження, за масштабами практично зрівнявся з глобальним ВВП; зарубіжні активи розвинутих країн світу перевищують 30 трлн дол. США; а загальні обсяги боргових зобов'язань країн, що розвиваються, і держав з перехідною економікою перед приватними кредиторами й іноземними інвесторами – 2,5 – 3,0 трлн відповідних [2].

В останні роки суттєво зросли також закордонні капіталовкладення приватних і державних підприємств та суверенних фондів; а також транскордонні позики комерційних банків і банків розвитку. І хоча основна їх частка припадає нині на ринки розвинутих країн світу, чимраз більше посилюється і тенденція до розміщення державами з новостворюваними ринками своїх зарубіжних активів у країнах, що розвиваються (по лінії «Південь – Південь»), сукупна вартість

яких у 2012 р. становила 1,9 трлн дол. США [3, с. 37]. За даними МВФ, напередодні глобальної фінансової кризи у процесі фінансового глобалізму повною мірою були інтегровані ринки країн-лідерів світової економіки і до 30-50% обсягів національних фінансових ринків країн, що розвиваються.

Разом з тим об'єктивний аналіз дає підстави стверджувати, що фінансовий глобалізм не є гомогенним та всеосяжним процесом. Він розвивається вкрай суперечливо, а його вигоди та загрози розподіляються нерівномірно як між країнами, так і між регіонами світового господарства. Так, з одного боку, фінансовий глобалізм надає світовому господарству цілісної структури та внутрішньої єдності, а з другого – спричинює поглиблення асиметричності регіонального та структурно-функціонального розподілу глобального капіталу. Адже останній у пошуках сфер найбільш прибуткового свого вкладення призводить до високої турбулентності міжнародних фінансових потоків, формує передумови для хвилеподібних припливів капіталу в окремі країни та їхніх несподіваних відпливів, викликаючи в такий спосіб гострі кризові явища в економіці тих чи інших держав і регіонів світу.

Невизначеність і диспропорційність процесів фінансового глобалізму виявляється також у суттєвій динамізації структурних трансформацій національних фінансових ринків, зростанні вартісних обсягів угод злиттів і поглинань, а також формуванні багатопольярного фінансового світу. Його ядро становлять нині глобальні фінансові центри, розташовані практично в усіх регіонах світу, активна діяльність транснаціональних корпорацій і банків та великомасштабні фінансові потоки, не обмежені ні у часі, ні у просторі. Крім того, фінансова глобалізація стимулює процеси надконцентрації глобального капіталу в невеликій групі постіндустріальних країн та створює своєрідний «фінансовий колоніалізм» відсталих держав, котрі через механізми зовнішнього фінансування своїх національних економік та лібералізацію внутрішніх фінансових ринків опиняються перед цілком реальною загрозою втрати економічного та політичного суверенітету з причин боргової та інших видів фінансової залежності, фінансового підпорядкування розвинутих країнам світу та «меркантилізації» гуманітарних цінностей.

Головною рушійною силою фінансового глобалізму є світовий фінансовий капітал, який, не маючи національної приналежності, характеризується екстериторіальністю, космополітизмом, мобільністю у геопросторі, надмірною «агресивністю» і масштабністю. Як результат – «підпорядкування» геоекономічного простору його економічним інтересам і системна трансформація глобального відтворювального процесу з формуванням інтернаціональних механізмів перерозподілу вартості, створеної в рамках національних економічних систем [4]. Так, яскравим виявом асиметричності сучасних потоків глобального фінансового капіталу є динамічне наростання в останні десятиліття дефіциту платіжного балансу США, який фінансується рештою світу і насамперед країнами, що розвиваються, і державами з новостворюваними ринками. Достатньо сказати, що на сьогодні іноземні інвестори володіють 12% американських акцій, 25% корпоративних облігацій і близько 44% казначейських цінних паперів.

Стимульовані фінансовим глобалізмом системні зміни у функціях грошей стали ключовою рушійною силою процесів демонетизації золота, тобто повної втрати цим металом монопольних позицій товару – всезагального еквівалента вартості, припинення виконання ним грошових функцій. Це справило неабиякий вплив не тільки на організацію діяльності центральних банків країн у частині реалізації ними регуляторних функцій у монетарній сфері, але й подальшу динаміку глобалізаційних процесів у світовій економіці. Йдеться про те, що за сучасних умов фінансового глобалізму емісійні банки прив'язують емісію національних грошових одиниць до загального обсягу доларової маси, яка надходить до країн у порядку сплати дефіциту платіжного балансу США, і далі реінвестують лівову частку отриманих доларів на американському фінансовому ринку.

Випереджаючи за своїми масштабами глобалізаційні процеси у реальному секторі економіки, фінансовий глобалізм, висуває якісно нові та більш жорсткі вимоги до функціонування усіх секторів та підсистем національних фінансових ринків. За таких умов у стратегіях економічного розвитку країн у число пріоритетних і стратегічно важливих завдань висувається забезпечення безперебійного функціонування національних фінансових ринків та їх ефективна інтеграція у систему глобальних фінансів. Про високу динаміку цих процесів свідчать, зокрема, розрахунки експертів дослідницької агенції «McKinsey Global Institute», згідно яких на сьогодні понад 30% емітованих у світі акцій і облігацій належать іноземцям[5, с. 16]; а за даними ЮНКТАД, близько 8-15% чистих фінансових активів домогосподарств світу зберігаються у міжнародних офшорних фінансових центрах, що перебувають у «податкових гаванях» та юрисдикціях з високим рівнем конфіденційності. Зумовлені цим втрати державних доходів країн становлять щорічно від 190 до 290 млрд дол. США, з яких 66-84 млрд припадає на країни, що розвиваються, що еквівалентно двом третинам річних обсягів отримуваної ними офіційної допомоги розвитку [6].

Розвиток фінансового глобалізму значною мірою стимулюється також диспропорційністю економічного розвитку країн і регіонів, а також асиметричністю міжрегіонального, міжгалузевого і міжсекторального розподілу фінансових ресурсів. Йдеться про те, що гострий брак у більшості держав світу власних фінансових ресурсів для здійснення інвестиційних операцій, покриття бюджетних дефіцитів, проведення соціально-економічних реформ та виконання своїх боргових зобов'язань за внутрішніми і зовнішніми кредитними зобов'язаннями чимраз більшою мірою спонукає їх до диверсифікації джерел зовнішнього фінансування національних економік за рахунок зовнішніх ресурсів, а також впровадження сучасних електронних технологій, що дозволяють проводити операції у режимі он-лайн.

Ядром системних і всеохоплюючих процесів фінансового глобалізму є світовий фінансовий ринок, як один з ключових компонентів глобального ринку, пов'язаний з системою економічних відносин між суб'єктами різної національної приналежності з приводу акумулювання вільних грошових ресурсів і їх перерозподілу між окремими галузями і секторами, країнами і регіонами у світовому масштабі. Щодо самої категорії «фінансовий ринок», то незважаючи на її широке використання в економічній літературі, однозначне її трактування поки що відсутнє. В її основі здебільшого лежать такі поняття, як «фінансові активи», «фінансові інструменти», «фінансові інститути» та «фінансові посередники». Узагальнення існуючих на сьогодні концептуальних підходів до ідентифікації сутності фінансового ринку та його ролі в економічній системі суспільства дає змогу конкретизувати основні його кваліфікаційні виміри, а саме:

- як сукупності фінансових інститутів, що скеровують потік коштів від власників заощаджень до позичальників;
- як системи фінансових посередників, котрі здійснюють перерозподіл фінансових ресурсів;
- як сфери грошових відносин, які виникають у процесі купівлі-продажу фінансових активів, що відбивають зобов'язання економічних суб'єктів один перед одним щодо сплати боргів і доходів;
- як сукупності ринкових форм торгівлі фінансовими активами: іноземною валютою, цінними паперами, кредитами, депозитами, похідними фінансовими інструментами;
- як форми організації грошових засобів, об'єктивно передумовою функціонування яких є розбіжності між потребами суб'єктів господарювання у фінансових ресурсах та наявними джерелами задоволення цих потреб;
- які сукупності соціально-економічних умов формування пропозиції фінансово-грошових ресурсів, а також умов їх реалізації, використання і відтворення;
- як сегменту глобального ринку, на якому відбувається перерозподіл тимчасово вільних грошових ресурсів через фінансових посередників на основі використання фінансових інструментів

і надання фінансових послуг, що об'єднані у формі фінансових продуктів, які є товаром на фінансовому ринку [7, с. 92].

В останні десятиліття світовий фінансовий ринок демонструє усталено високі темпи розвитку та вибухоподібне нарощування масштабів. Так, згідно даних «McKinsey Global Institute», розрахунків Банку міжнародних розрахунків та «Deutsche Bank», сукупний обсяг нагромаджених глобальних фінансових активів, до яких належать акції, державні та корпоративні боргові цінні папери, а також сек'юритизовані та несек'юритизовані кредити, у 2014 р. досягнув 294 трлн. дол. США проти 178 трлн. у 2005 р., 114 трлн. у 2000 р., 72 трлн. у 1995 р., 54 трлн. у 1990 р. та 12 трлн. у 1980 р. [8].

При цьому слід враховувати, що глобальні фінансові активи є нічим іншим, як особливою вартісною формою багатства у світовій капіталістичній ринковій економіці, тісно пов'язаної з розвитком інституту власності. Останній дає можливість у глобальному масштабі об'єднати й узгодити розрізнені економічні інтереси агентів світового фінансового ринку. А оскільки міжнародна торгівля фінансовими активами супроводжується імплементацією специфічних інституційних норм, правил та процедурних регламентів щодо зміни прав власності, то надійне забезпечення прав власності на фінансові активи є необхідним підґрунтям функціонування глобального фінансового ринку. Водночас ризики, пов'язані з можливістю порушення прав власності на фінансові активи, є одними з найсерйозніших та зумовлюють істотне зростання трансакційних витрат міжнародних інвесторів і у результаті – перешкоджають формування ефективного глобального фінансового ринку.

Прискорене нагромадження глобальних фінансових активів спричиняє функціонування їх матеріальної, технічної, інноваційної, кредитної та інвестиційної компонент у формі капіталу, а відтак – їх підпорядкування законам його руху. Йдеться про те, що транскордонне, міжрегіональне та міжсекторальне переливання капіталу у сучасних умовах фінансового глобалізму, орієнтуючись на якнайшвидшу віддачу вкладеного капіталу та отримання монопольних надприбутків, набуває чітко вираженого асиметричного характеру. Це проявляється насамперед у глибокому розриві між показниками рентабельності виробничих і фінансових операцій, а також їх частками у формуванні ВВП країн та сукупної доданої вартості.

Ключова особливість фінансового ринку в якості одного з сегментів глобального ринку полягає у тому, що на ньому купуються і продаються не стандартні види товарів і послуг, а фінансові послуги. Тож в якості об'єкту товарного обміну тут репрезентуються різноманітні фінансові кошти, втілені у грошах, облігаціях, векселях, депозитарних розписках та інших цінних паперах. Хоча в умовах фінансового глобалізму капітал чимраз більшою мірою набуває глобальних рис і характеристик, однак грошово-фінансові системи країн все ще залишаються національними, що породжує гострі суперечності між інтересами глобального фінансового капіталу і національними регуляторними обмеженнями його міжкрайового руху. Водночас свобода переміщення капітальних ресурсів в останні десятиліття стала основним чинником нестабільності світового фінансового ринку і спричиняє гострі кризові явища на ньому, пов'язані насамперед зі наростанням спекулятивності капіталу та масштабів ненадійних і токсичних кредитів.

На фінансовому ринку формується позичковий процент як загальне мірило ефективності капіталовкладень у будь-яку галузь чи сектор виробництва, а також курси валют і цінних паперів. У сучасній глобальній економіці фінансовий ринок є своєрідним «барометром» ринкового благополуччя; опосередковує рух грошового капіталу, що забезпечує економічне зростання; а також відбиває співвідношення між основними світогосподарськими пропорціями: виробництвом і споживанням, заощадженнями капіталу й інвестиціями, фондами споживання і фондами нагромадження, національними доходами країн і фондами заміщення, між глобальним попитом і глобальною пропозицією та ін.

Фінансовий глобалізм не тільки дає змогу у масштабах світового господарства ефективно поєднати глобальний попит на капітал з його глобальною пропозицією, але й забезпечує ефективну трансформацію заощаджень у капітал, включає у процеси його нагромадження дрібні заощадження, впливаючи у такий спосіб на норму заощадження глобального капіталу. Важливість даної функції фінансового глобалізму обумовлена тим, що ще з часів Д. Юма і А. Сміта джерела економічного зростання пов'язуються виключно з нагромадженням капіталу. «Будь-яке зростання капіталу, – відзначав А. Сміт, – природно призводить до активізації промислової діяльності і, відповідно, до зростання реального багатства. А нагромадження капіталу, своєю чергою, визначається масштабами його заощадження <...> коли бережливість, а не працелюбність є безпосередньою причиною зростання капіталу» [9, с. 247-248].

Якщо у цілому оцінювати вплив фінансового глобалізму на економіки приймаючих країн, то слід відзначити його доволі позитивні наслідки. Вони виявляються не тільки у зростанні обсягів надходження у країни інвестиційного і кредитного капіталів на вигідніших умовах і за нижчими процентними ставками, але й у стимулюванні макроекономічного зростання, підвищенні ефективності конкуренції, доступності фінансових продуктів для споживачів, а також прискоренні міждержавного трансферу технологій, інновацій та ноу-хау. Інакше кажучи, завдяки фінансовому глобалізму національні фінансові інститути отримують безперешкодний доступ на міжнародний ринок капіталу і до дешевих фінансових ресурсів, завдяки яким кредитують вітчизняні домогосподарства і суб'єкти господарювання.

Разом з тим, остання глобальна економічна криза підтвердила, що фінансовий глобалізм породжує для країн якісно нові ризики і проблеми, пов'язані насамперед з посиленням волатильності обмінних курсів національних валют, шоками зміни умов торгівлі, інфляційним тиском через збільшення імпортних цін, а також високою ризикованістю фінансових операцій і їх вразливістю до хвилеподібних припливів і відпливів фінансового капіталу, здатних спричинити великомасштабні фінансові кризи та економічні потрясіння. До того ж великомасштабний транснаціональний фінансовий капітал, опираючись на глобальні євровалютні ринки, розгалужену систему транснаціональних банків і фінансово-промислових груп, розвинену систему офшорів і глобальних комп'ютерних мережі, залишається практично непідконтрольним регуляторній юрисдикції національних держав і наднаціональних органів фінансового менеджменту. Відтак – він стає джерелом перманентних фінансових криз і руйнування навіть стійких економічних систем.

Не слід скидати з рахунків уніфікацію і загальне зниження середнього рівня процентних ставок на світовий кредитний капітал, котрі під впливом глобальної інтеграції фінансових ринків стимулюють фінансових агентів (насамперед гравців глобальних фондових майданчиків) до ризикової поведінки у пошуках найбільш прибуткових сфер вкладення капіталу. Саме їх сучасна, нерідко ірраціональна, поведінка стає чи не найголовнішою причиною перманентних дестабілізацій сфери світових фінансів. Підтвердженням цього є регулярно повторювані локальні фінансові кризи, котрі, незважаючи на зусилля інститутів фінансового менеджменту різного рівня, не лише постійно «спалахують» у тій чи іншій точці планети, але й поширюються на цілі регіони, а інколи навіть переростають у світові фінансові потрясіння. Йдеться, зокрема, про європейську валютну кризу 1992-1993 рр., мексиканську фінансову кризу 1994 р., загострення фінансових проблем у Південно-Східній Азії у 1997 р., у Росії та Бразилії у 1998 р., в Аргентині і Туреччині у 2001 р., не кажучи вже про глобальну фінансово-економічну кризу 2007-2009 рр., яка за своїми масштабами та впливом на світогосподарську систему і економіки країн перевершила багато економічних потрясінь XX ст.

І хоч висококапіталізовані західні фінансові інституції навіть за умов локальних фінансових криз більшою частиною залишаються стабільними постачальниками фінансових ресурсів для споживачів капіталу, однак навіть вони постійно відчують на собі тиск глобальних фінансових

дисбалансів, породжених підвищенням відкритості національних фінансових секторів та поширенням кризових «інфекцій» фінансового глобалізму.

Не випадково, сучасні умови фінансового глобалізму висувають на порядок денний питання реформування світової валютної системи як на основі суттєвого розширення переліку резервних валют, так і запровадження нової наднаціональної валюти, яка, на відміну від американського долара, меншою мірою зазнавала б впливу криз. Уже нині спостерігається зростання обсягів нагромадження капіталу в нетрадиційних валютах (зокрема, у канадських та австралійських доларах), а деякі нафтодобувні країни Близького і Середнього Сходу досягнули домовленостей зі своїми зовнішньоторговельними партнерами щодо проведення розрахунків за експортно-імпортними контрактами в місцевих валютах.

Що стосується нової наднаціональної валюти як одного зі сценаріїв реформування світової валютної системи, то можливі два варіанти її запровадження. Вона може функціонувати або як єдина резервна валюта, або паралельно з національними і колективними валютами. У будь-якому разі така валюта має бути визнана кожною країною світу як національна і перебувати у вільному обігу у міжнародних і внутрішніх розрахунках. Нова наднаціональна валюта має бути стабільна; її емісія має здійснюватися за зрозумілими правилами; пропонування має бути гнучке і швидко пристосовуватись до коливань світового попиту, і таке пристосування має бути незалежне від інтересів тієї чи іншої країни.

Так, Р. Манделл навіть розробив план конвертації до 2040 р. всіх національних валют в єдину грошову одиницю – «інтер». На його думку, головними інститутами запровадження наднаціональної валюти мають бути Міжнародна керівна рада, відповідальна за її емісію, та світовий транснаціональний центральний банк, який обслуговуватиме обіг даної грошової одиниці.

Перехід до єдиної світової валюти потребує також створення країнами умов для розширення руху капіталу, розроблення відповідних принципів адаптації національних податкових систем та систем субсидій і допомог різних країн світу. Крім того, додатковою проблемою, яку доведеться розв'язувати у зв'язку з запровадженням єдиної світової грошової одиниці, є узгодженість дій різних країн щодо забезпечення її стабільності. Тобто наднаціональна валюта, яка не прив'язана до жодної країни, здатна забезпечити стабільність міжнародних економічних відносин, усуває ризики, притаманні валютам на кредитній основі, а також дозволяє ефективно регулювати глобальну ліквідність. Однак до такої реформи світ ще не готовий.

Наступний сценарій реформування світової валютної системи – це створення регіональних резервних валют на основі реалізації узгоджених дій країн зі стимулювання великих регіональних фінансових центрів. Такі валюти потрібні перш за все для забезпечення конкурентоспроможності національних грошових одиниць за умов наростання нестабільності наявних резервних валют. Даний сценарій означає, по суті, повернення до золотого стандарту, який було ліквідовано на рівні національних економік ще на початку ХХ ст., а на рівні світових грошей – у другій половині 1970-х років.

Повернення країн до золотого стандарту потребуватиме суттєвого зростання ролі монетарного золота в золотовалютних резервах центральних банків країн, а також підвищення його вартості. Золото, маючи внутрішню вартість і не зазнаючи впливу фінансових санкцій, являє собою надзвичайний актив, який може бути використаний у разі загрози фінансовій безпеці країни або за її фінансової блокади. На відміну від активів у іноземних валютах, золото не схильне до впливу кредитних ризиків, не є борговим зобов'язанням будь-якого емітента, а його ціна не залежить від фінансового стану такого емітента. Крім того, маючи розвинутий, місткий і доволі ліквідний ринок, золото як резервний актив здатне забезпечити певний фінансовий дохід, зростання вартості й хеджування від можливої несприятливої зміни співвідношення провідних світових валют.

Тож золотий стандарт світової валютної системи здатний сформувати єдину міру вартості і механізм автоматичного регулювання валютно-фінансових дисбалансів. Однак цих самих цілей можна досягнути й на основі вдосконалення регулювання міжнародної валютної системи. У короткостроковій перспективі необхідно суттєво збільшити обсяги кредитних ресурсів міжнародних валютно-фінансових інститутів, а також запровадити нові кредитні механізми сприяння країнам, що мають серйозні фінансово-валютні проблеми. Крім того, не терпить зволікання розширення корзини спеціальних прав запозичень, причому можна перейти від суто арифметичного розрахунку вартості СПЗ до системи, яка, базуючись на реальних активах, різко посилить стабільність світового валютно-фінансового ринку. Водночас передавання частини валютних резервів країн-учасниць МВФ у його централізоване управління не тільки дозволить збільшити можливості світового співтовариства в боротьбі з валютно-фінансовими кризами, але й помітно посилить позиції СПЗ.

Висновки з проведеного дослідження. Фінансовий глобалізм забезпечує ефективну алокацію капітальних ресурсів у масштабах світового господарства та оперативну трансформацію заощаджень у капітал; поєднує глобальний попит на капітал з його глобальною пропозицією; а також включає у процеси нагромадження капіталу дрібні заощадження. Загострення конкурентної боротьби на глобальному фінансовому ринку, значне представництво його суб'єктів змушує міжнародні комерційні і фінансові компанії, які претендують на статус його впливових гравців, активно впроваджувати інноваційні фінансові технології та фінансові продукти, а також суттєво трансформувати свою корпоративну політику. Сьогодні вона все більшою мірою набуває глобальних рис, залучаючи у процеси інтернаціоналізації національних фінансових ринків практично усі етапи створення доданої вартості у фінансовому секторі – від заощадження капіталу та його акумуляції до перерозподілу фінансів в економіці та безпосереднього їх інвестування.

Закономірним результатом фінансового глобалізму є формування єдиного загальнопланетарного фінансового ринку, що є одним з ключових компонентів глобального ринку і пов'язаний з системою економічних відносин між суб'єктами різної національної приналежності з приводу акумулювання вільних грошових ресурсів і їх перерозподілу між окремими галузями і секторами, країнами і регіонами у глобальному масштабі. Виключна важливість фінансового ринку в економічній системі суспільства обумовлена тим, що на ньому формується позичковий процент, курси валют і цінних паперів. Крім того, він забезпечує економічне зростання, а також відбиває співвідношення між основними світогосподарськими пропорціями: виробництвом і споживанням, заощадженнями капіталу й інвестиціями, фондами споживання і фондами нагромадження, національними доходами країн і фондами заміщення, між глобальним попитом і глобальною пропозицією та ін.

1. *Obsfeld M., Taylor A. Globalization and Capital Markets. Working Paper 8846. National Bureau of Economic Research. – Cambridge, March 2002.*

2. *Коптякова С. В. Финансовая глобализация как условие и фактор развития банковской системы // Известия Оренбургского государственного аграрного университета. – 2011. – № 31-1. – Том 3. – С. 224.*

3. *Ноздрев С. В. Основные характеристики международного финансового рынка // Российский внешнеэкономический вестник. – 2014. – № 1.*

4. *Кравчук Н. Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору: монографія. – К.: Знання, 2012. – С. 389.*

5. *Financial Globalization: Retreat or Reseat? Global Capital Markets 2013. – McKinsey & Company, 2013.*

6. Пресс-Релиз UNCTAD/PRESS/PR/2014/32, 10 сентября 2014 г. – С. 2. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://unctad.org/en/PressRelease Library/PR14032_ru_TDR.pdf](http://unctad.org/en/PressReleaseLibrary/PR14032_ru_TDR.pdf).

7. Коваленко Ю. М. Структуризація сучасного фінансового ринку // Фінанси України. – 2010. – № 9.

8. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: монография / Д. Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот, Я. Столярчук и др.; под науч. ред. Д. Лукьяненка и А. Поручника. – К.: КНЕУ, 2013. – С. 256.

9. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Мысль, 1962.

E-mail: moia.kneu@ukr.net